

Mit tanulhat a budapesti pályázat a brazil olimpiai rendezés hibáiból?

A Rio–Budapest-tengely

Bár egyelőre szerénynek tűnik a 2016. nyári olimpiai játékokon induló magyar versenyzők száma, biztosan nagyszámú kísérettel utaznak Rio de Janeiróba. És kivételesen ennek lesz is értelme. A sportdiplomataik, lobbisták, szakértők serege a 2024-es játékokért dolgozik majd, amelyet reményeik – reményeink? – szerint Budapesten rendeznek.



DÉNES FERENC | reflektor@hetivalasz.hu

Nagypályás férfi-futballválogatottunk Európa-bajnoki részvételével „ellopta a show-t” a 2016. évi nagy sporteseményektől, de a magyar sport és – talán túlzás nélkül – Magyarország jövője szempontjából fontosabbak lesznek 2016 augusztus–szeptemberében Rio de Janeiróban a XXXI. Nyári Olimpiai és XV. Paralimpiai Játékok. Budapest ugyanis Róma, Párizs és Los Angeles mellett pályázó városa a 2024. évi rendezésnek, így lehetetlen nem ezen a szemüvegen keresztül tekinteni a braziliai eseményre.

A pályázat

Brazília negyedszer pályázott olimpiarendezésre. Az 1936-os jelentkezés – Magyarország is pályázott – inkább csak próbálkozás volt, de a 2000-es évekre már komollyá vált a szándék, s indultak a 2004-es, 2012-es és 2016-os jogok megszerzéséért is. Az utóbbi kísérlet lett sikeres: 2009-ben a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) Rio de Janeiro pályázatát részesítette előnyben Madriddal, Chicagóval és Tokióval szemben.

A pályázatban kiemelt célként jelölték meg a társadalom megosztottságának csökkentését, az egyes csoportok integrálásának lehetőségét. Emellett a lobbisták három fő érvet használtak a döntéshozók meggyőzésére. Dél-Amerika még sosem rendezett nyári olimpiát, a földrész bekapcsolásával jelentős népességet érhet el a mozgalom. Brazília a 2000-es évek első évtizedének egyik leglendületesebben fejlődő gazdaságát tudhatta magáénak, ami biztosíték lehetett a rendezésre, és azzal kecsegtetett, hogy a NOB új erőforrásokat vonhat be a sportmozgalomba. A rendezés észszerűségét, a gazdasági befektetések és társadalmi áldozatvállalás megtérülését, az eredmények hosszú távú fenntarthatóságát garantálhatta a 2014-es labdarúgó-világbajnokság rendezési jogának elnyerése. A futballstadionok és a mindkét rendezvényt kiszolgáló infrastruktúra kiépítése lehetővé tette a költségek megosztását, a mindkét eseményhez szükséges fejlesztések pedig két megrendezvényen termelhetnek komoly

bevételeket és növelhetik a megtérülés esélyét.

A Budapest 2024 melletti érvek sokban hasonlítanak Rio pályázatához. A szűken vett Közép-Európa (visegrádi országok) 65-70 millió lakójával, fejlettségével komolyan vehető régió, de szintén nem volt még nyári olimpia házigazdája. Hazánk rendezése mellett nyomós érv, hogy az olimpiai érmek számát tekintve a világ tíz legjobb országa közé tartozunk. A pénzügyi válság előtti gazdasági növekedésünk is meggyőző, és ha igaz, hogy a gazdaságunk visszatér a válság előtti időszak teljesítményéhez, akkor van remény, hogy rendelkezésre állhatnak az erőforrások. Ha Magyarország futball-világbajnokságot nem rendezett is, az elmúlt öt évben komoly fejlesztések történtek a sport területén; ez csökkenti az olimpiarendezés költségeit, és azzal kecsegtet, hogy mivel a fejlesztések egy folyamat részei, a fenntarthatóság esélye is nő.

A megvalósítás

A megvalósítás során Rio de Janeirónak sikerült elnyernie a „minden idők legrosszabb olimpiai előkészülete” nem hivatalos címet. Nagy teljesítmény, ha belegondolunk, hogy e nem túl dicsható versenyben például Athént (2004) is sikerült megverni... A NOB ellenőrei egyre erőteljesebb vészjelzéseket küldtek a szervezőknek és a világnak, és kétszáz nappal az olimpia előtt úgy tűnik, súlyos gondok lehetnek az eseménnyel.

Már 2009-ben, a pályázat értékelésekor kirajzolódtak kockázatos területek, melyek közül legkritikusabbnak a biztonság és biztosítás kérdése látszott. Az ország közbiztonsága enyhén szólva sem jó, de a 2014-es focivébé kiugró biztonsági probléma nélkül zajlott. Azóta viszont megnőtt a terrorveszély, aminek a tömegrendezvények, például a sportesemények a célpontjai. A másik kockázati tényező a környezetvédelmi problémák kezelése. Ezen a területen nem állnak jól az előkészületek. Különösen a számos vitorlás- és egyéb vizes versenynek helyet adó Guanabara Bay szennyezettsége aggasztó: a tízmilliós nagyváros kétesen tisztított szennyvizének legalább 70 százaléka az öbölbe »



» folyik. Az Associated Press 2015 őszi vizsgálata arra jutott, hogy az öböl vírszennyezettsége 1,7 milliószorosa a biztonságosnak tekintett szintnek; a szennyezett vízből elég három teáskanálnyinak a szervezetbe jutnia, hogy 99 százalékos valószínűséggel alakuljon ki betegség.

Ha nem is ekkora mértékű, de problémákkal kell szembesülni a szállások, a közlekedési, sportlétesítmények és általános infrastruktúra-fejlesztések terén is. Mindenütt jelentős a késés, ami-

szembesülniük kell. A döntések hat-hét évvel a rendezés előtt születnek – Brazília 2009-ben még „hasított” –, ami rövid idő a felkészüléshez, de hosszú ahhoz, hogy váratlan események ne jölessenek közbe. A budapesti rendezés megvalósíthatósági tanulmánya ezért feltételként jelöli meg, hogy a magyar gazdaság 2017 és 2024 között évente legalább háromszázalékos növekedést érjen el. A múltban ez 2006 után először 2014-ben következhetett be, de 2016-ra a Nemzeti Bank ennél szeré-

nyiba került, mint amennyivel a pályázatban számoltak, Tokió (2020) pedig már most jelezte, hogy a végszámla legalább hatszorosa lesz a tervezettnek.

Kockázatok

A biztonsági kérdések 2001. szeptember 11-e után váltak kritikussá a nagy sportrendezvényeken. A görögök a 2004-es athéni olimpia megrendezésekor 1,3 milliárd dollárt fordítottak a biztonságra; messze többet, mint korábban bármely rendező város. Majd London a felét költötte az athéninak, de a párizsi merényletek után mindenki azt jósolja, hogy egy nagy sportrendezvény biztosítását nem lehet megúszni 1,5 milliárd dollár alatt. Nem tudható, milyen lesz a helyzet 2024-ben Közép-Európában. A magyar költségszámítások egyelőre nem nagyon számolnak ezzel a tétellel.

A brazil pályázatnak a társadalmi örökség kérdése is gyenge pontja volt. A rendezés általános támogatottságával nem volt gond, hiszen ki válaszol nemmel, ha azt firtatják, szeretne-e olimpiát a városában? Az már bonyolultabb, hogy milyen középtávú áldozatot vagyunk hajlandóak vállalni úgy, hogy az áldozatok biztosak, a hasznokat viszont csak reméljük. A brazilok is már a sikeres pályázatok (futballvb, olimpia) után döbrentek rá, hogy a költségvetés által vezérelt projektfinanszírozás miatt kevesebb jut az oktatás és az egészségügy fejlesztésére, vagy ezen területek fenntartása veszélybe kerül. A kezdeti spontán tiltakozások mára társadalmi feszültséggé erősödtek, ami hozzájárult Brazília belső politikai válságához. Elveszett a bizalom, nem kis mértékben amiatt, hogy nehéz nyomon követni, mire is költik az adófizetői realokat; egyre-másra merül fel a korrupció gyanúja.

Előbb-utóbb szép számú magyar sportoló szerzi meg a jogosultságot, hogy indulhasson a 2016-os riói olimpián, ahol így vagy úgy minden versenyszámot megrendeznek majd. És történelmi esélynek látszik, hogy Rio után nyolc évvel majd Budapesten lobbanjon fel az olimpiai láng. Jó volna, ha unokáink majdan áldanák, nem pedig átkoznák ezért a mostani nemzedékek nevét...



» Az új Puskás-stadion látványterve. Már meglévő épületeket is használnának

nek rendezése az idő előrehaladtával egyre költségesebb lesz. Márpedig a brazil gazdaság korántsem áll olyan jól, mint a pályázat benyújtásakor. A gazdasági növekedés 2012-re visszaesett, 2015-ben pedig már csökkent az ország GDP-je. A brazil real 2014-hez képest 70 százalékos veszített értékéből a dollárral szemben, az infláció 10 százalékos. Márpedig a 11 milliárd dollárra becsült rendezés költségeit 70 százalékban a brazil költségvetés vállalta magára, így a gazdasági válság érzékenyen érinti az előkészületeket. Az olimpiai költségvetést 2015 októberében 10 százalékkal csökkentették, szerényebb lesz a megnyitóünnepség programja, és visszaveszik a tesztversenyek költségvetését is.

A brazil példa jól mutatja azokat a kockázatokat, amelyekkel a megasporteseményre pályázó országoknak

Hazánknak hét éven át kellene háromszázalékos GDP-növekedést produkálnia, erre az utóbbi évtizedben nem volt példa.

nyebb növekedést vár. A múltbéli tapasztalatok erősen kérdésessé teszik, sikerül-e hét éven keresztül teljesíteni a gazdasági növekedési kritériumot. Ha nem, kezdődhet az újratervezés – de az olimpiai vonatról már nem lehet majd leszállni.

Ráadásul a nagy események költségvetése is olyan, mint a legtöbb építkezési vagy nagy háztartási projekté: a költségeket legtöbbször alul-, a bevételeket meg felülbecsülik. A 2012-es londoni olimpia négyszer-ötször any-